

A folyóiratok a próféciák megvitatásának fórumává válnak

Az amerikai forradalom és következményeinek zavaros időszaka, és különösen a hitetlen francia filozófia pusztító következményei után, az emberek ismét a Bibliához fordultak világosságért, különösen a Dániel és Jelenések jövődölései tekintetében. Kielégítő magyarázatot kerestek az ebben az időben uralkodó vallástalanságra, és ebből a helyzetből az Isten útját találták ki-vezetőnek. Ugyanakkor, a Nagy Vallási Megújulás kb. 1795-től kezdődően, ismétlődő hullámokban söpört végig az országon, és az emberek, akiket megriasztott a hitetlenség betörése, mindjobban meggyőződtek arról, hogy az Ige ihletett jövődölései felfedték ártalmas forrásait. Ludlum találóan nevezi „ellenreformációnak” ezen időszak uralkodó hitetlensége és vallási közömbössége ellen.

I. Az „Evangelical Magazine” eszköz a próféciák megvitatására

Mint a vallásos ébredés része, 1798-ban létrejött a Connecticuti Missziós Társaság, melynek egyik célja az északnyugati határterületek evangelizálása volt.¹ Ezt követte 1800-ban a felekezetközi, de túlnyomórészt kálvinista *Connecticut Evangelical Magazin*, mint a társaság folyóirata. És ez lett a pionírok egyik fóruma Amerikában a próféciák megtárgyalására. Két másik korábbi folyóiratot is hasonlóan fogunk ismertetni - az anglikán bostoni *Keresztény Observer* (*Keresztény Figyelő*), amely 1802-ben indult meg, és a keresztény *Herald of Gospel Liberty* –t (*Evangéliumi Szabadság Hírnöke*) 1808-ban indították el, melyek ugyancsak állandóan a bibliai jövődöléseket hangsúlyozták.

(135) 1. A KÜZDELEM CSÚCSPONTJA A MILLENNIUM – A *Connecticut Evangelical Magazine* „Peregrinus” (tehát nem szerkesztői) aláírással 1803. április, május, június hónapban cikksorozatot közölt „A Jelenések könyve 11. fejezetéről”. Ezek a cikkek a Dániel 7. fejezet magyarázatára vonatkozó elvi szabályokat mutatják be, amihez ragaszkodott a korabeli egyház, felsorolva a Dániel 2. és 7. fejezet első és negyedik világbirodalmát, úgymint Babilont és Rómát, nyilvánvalóan beleértve Macedóniát és Görögországot is. A negyedik birodalom két fázisa, a pogány és a pápai Róma, megfelel a

Jelenések 12. fejezet nagy sárkányának és a 13. fejezet fenevadjának. A tanúk, az igaz egyház a pusztában, feltámadtak a reformációban. A pápai főhatalom 1260 évének a végét 1860 vagy 2000 körül várhatták; az Eufrátesz folyó – a római Babilon erőssége és gazdagsága – éppen most szárad ki, és az egyház jelen győzelmei és előrehaladása az utolsó küzdelem és az eljövendő millenniumi állapot előfutárai. Ilyen volt a magyarázat jellege.

2. A 2300 Év Kr. u. 2000-BEN VÉGZŐDIK – Az 1803. augusztusi szám tartalmaz egy „Dániel könyvének elemzése” című cikket, aláírás „-----”. Ez hasonlóan mutatja be a Dániel 2. fejezetet, amint felvázolja a „négy nagy birodalom felemelkedését és bukását, melyek megelőzik Krisztus eljövételének és az Isten Fiának megjelenését és királyságát”. A 7. fejezet leírása ugyanazon értelmezést tartalmazza a soron következő birodalmak felemelkedéséről és bukásáról. A 8. fejezet hasonlóan végigvezet Perzsián, Nagy Sándor birodalmán és a birodalom felosztásán, a seleucita elnyomáson (az északi királyság), amely az újtestamentumi Antikrisztus előképe. A zsidók ezen elnyomása a templom vagy Isten egyháza megszenteltségének veszi kezdetét, a befejeződése megközelítőleg 2000 évben lesz, amikor a „Mégváltó átveszi a királyságot, legyőzi ellenségeit, és örökkön- örökké uralkodik.”

A 70 profétikus hét, vagy a Dániel 9. fejezetének 490 nap.éve az Ő (Krisztus első) eljövételéig” terjed, míg Dániel többi fejezete olyan konfliktusokat mutat be, **(136)** melyek előreutatnak az „újtestamentumi Antikrisztus még félelmetesebb elnyomására”, és elvezet bennünket Mihály, vagy Krisztus megjelenéséhez, népének megszabadításához. A vita egy „konklúzióval” zárul, amely szerint a millennium a „2000. évben vagy előtte teljes dicsőségében megkezdődik”. Egy forradalom, amely nagyobb mint bármelyik, ami a négy világbirodalom sorrendjében a sötétség és világosság közötti nagy konfliktus csúcspontja lesz, amelyről úgy hitte, hogy az ajtó előtt áll, ha ugyan el nem kezdődött már. A hat pohár felsorolása olyan események leírását tartalmazta, amelyek a XIX. század kezdetét jellemezték, és mégis vannak ébredésre és hittérítő mozgalmakra utaló reményteljes jelek.

3. JELKÉPES FELTÁMADÁS VEZETI BE A MILLENNIUMOT – Néhány oldallal tovább egy másik cikk a Jelenések 20: 5-6. versről - „Hemera” aláírással - a millennium és az első feltámadás kérdését fejtegeti. A Jelenések könyve különböző korszakokra van felosztva, és ezek közül az egyik a Jelenések 20. fejezetben lévő ezer év. Az első feltámadás csupán csak mint jelkép van bemutatva – „egy általános vallási ébredés, amely előzőleg egy lelki halál következménye”, és ismét mintegy hozzászámítva „új megtértek ezreit és

millióit”, mígnem „a vallás általánosan uralkodóvá válik az egész földön”, mialatt Sátán meg lesz kötözve. Ez az író nem hivatkozik annak az időnek a lelki megújulására és missziós lelkületére, mint előhírnökre, azonban sokan így értelmezték abban az időben. Az „alvó halottak” feltámadása, Góg és Mágóg felkelése a millennium végén, és a harmadik feltámadás csak a világ végén lesz az Írás szerint.

4. A KIS SZARV, MINT PÁPAI HATALOM – „Peregrinus” újra ír (1803. november és 1804. január, február és augusztus) a „Dániel prófécijának magyarázatát” közli. Továbbá részletesen tárgyalja a Dániel 2. és 7. fejezet négy jelképes próféciját Babilont, Perzsiát, Macedóniát és a Római hatalmat, de különösen a negyediket, a Rómáét, amelyet azonosnak nyilvánít a Jelenések 13. fejezet tízszarvú fenevadjával, amelynek tíz részre osztása megfelel **(137)** a Dániel 2. fejezetben lévő lábujjaknak. A kis szarv azonos a pápai Antikrisztussal, mely üldöz és káromolja az Istent a számára megadott ideig, és az ítélet jelenete a nagy befejezésnél, melyet Krisztus békés és igazságos uralkodása követ a földön, és az Ő dicsőséges és örökkévaló uralma a mennyben.

A harmadik részletben, 1804 januárjában, „Peregrinus” felsorolja Antiochus Epiphanesnek a Dániel 8. teóriájáról való elmélete melletti és elleni érveket, de annak Rómára vonatkoztatása mellett érvel. Javasolja, hogy a 2300 napot évként számítsák, Nagy Sándor birodalmának négy részre osztásától kb. 2000-ig, de valójában azt reméli, hogy fény derül a kérdésre a beteljesedés idején. A Dániel 11. és 12. fejezetet februárban fejtegeti, figyelembe véve a Dániel 8. fejezet folytatását. A beszédek bepecsételésére és bezárására hivatkozik, megpróbál kitérni az 1290 és 1335 nap magyarázata elől. Az a jövőre vonatkozik.

5. ÍTÉLŐK ÜLNEK LE, ÉS A KŐ LESÚJT – Augusztusban visszatér a 70 hétre, amelyet (pontos időpont megjelölése nélkül) Artaxerxes hetedik esztendeje és a kereszt közé helyez, amikor a zsidók megszűntek Isten különleges népe lenni. A könyv beteljesedett jövődöléseinek összefoglalásával folytatja, és napjainak eseményeire, mint bizonyítékokra mutat rá, hogy az ítélet már megkezdődött, hogy az Antikrisztus országát elvegye, a kő éppen most sújt le a képmásra és betölti a földet. Isten ügyének a világon való előmozdítására választott eszközökhöz „szent erőfeszítések”-re szóló felhívással zárja, abban a bizonyosságban, hogy az Úr a megfelelő időben megjelenik dicsőségben és Sion az „öröm és dicsőség földje lesz”.

6. A JELENÉSEK 14. FEJEZET ANGYALAI MOST VISZIK AZ ÜZENETEKET – 1809 júliusában, egy ismeretlen író által készített kiadmány jelent meg a Je-

lenések 14:6-8. angyali üzeneteiről – az első angyal az ég közepén repült az örökkévaló evangéliummal, hirdetve a föld lakosainak „Féltétek az Istent, és néki adjatok dicsőséget; mert eljött az ő ítéletének órája”; és a második hirdeti, hogy „Leomlott, leomlott Babilon”. A kérdést kutatva azután kérdezte, „Mikor teljeseedett ez a prófécia? **(138)** Beteljesedett-e a múltban, vagy csak most kezdődött a beteljesedése és folytatódik a következő évek során?” És világos választ adott: „A lelki Babilon most van leomlóban a hitetlenség eluralkodása és a háború szörnyű jelenetei következtében, melyek megrázzák Európát, és senki sem kételkedhet ebben, aki ismeri az egyház és a világ történelmét”.²

Azt a logikus következtetést vonja le ebből, hogy sorrendben az első angyal repül a második előtt, miszerint „ennek az eseménynek Babilon végső leomlása előtt kell megtörténni, amely esemény közvetlenül megelőzi az egyház ezer éves dicső uralmát”. És az ismeretlen író hozzáteszi, hogy a „jelen időt sokféle jel különbözteti meg az előző korszakoktól” – az emberek gonosz életmódja, akik Sántán eszközeivé váltak, aki nagy haraggal teljes, mert tudja, hogy kevés ideje van; és az a körülmény is, hogy az „egyháznak van egy része, akik megőrizték a tanok tisztaságát és az erkölcsi szabályokat”, új életerővel betöltekezve a keresztény ismeretek terjesztésére” a pogányok között. Ezt követi egy ragyogó mondat: „A világosság felvillanásai és az igazság napjának déli ragyogása közé az egész világon nagy sötétség és megpróbáló események jöhetnek közbe.”

És végül, miután kijelenti, hogy a Biblia- és Missziótársaságok létrehozásának nagymértékben történő megkísérlése új dolgok a keresztény világban” – az egyik Jézus nevében prédikálva bejárja a világot, míg a másik a tiszta Igét adja a lakosság kezébe az egész világon – ez a cikk megjegyzi, hogy az elmúlt korszakokon át milyen keveset tettek az emberek ezen a vonalon. Azt a jelentős következtetést vonja le, hogy „talán ez a legbiztosabb jele annak, hogy közeledik az az idő, amikor Sion dicsősége tölti be a földet”, és hogy a keresztényeknek jókedvűen kell támogatniuk az „ebből a célból létrehozott istenfélő intézményeket!”

7. ANGALI HIRNÖKÖK JELKÉPEZIK A MISSZIÓNÁRIUS ÜGYNÖKSÉGEKET – Kevéssel később, az 1813. novemberi szám közöl egy másik igehirdetést, **(139)** melyet a Hartford Megyei Missziótársulat előtt Nehemiah Prudden mondott el. Látja, hogy ez az új lelkület lelkesíti az Európai és Amerikai Misszió- és Bibliatársaságokat, melyek a Jelenések 14:6-7. repülő angyalainak jelképes beteljesedése, prédikálva az Isten örökkévaló evangéliumát az egész világon, és hirdetve Isten ítéletének eljövételét. Addig repül, míg az egész világot

meg nem nyeri Krisztusnak, beleértve a pogányokat és a zsidókat, és amíg nem egyesítette őket egyetlen Pásztor uralma alatt. Az angyalok repülésének idejét Prudden közvetlen a pápai Róma, a történelmi „fenevad” középkori hatalmának összeomlása idejére határozza meg. A pápaság összeomlott, Franciaország alárendelje lett, de a bűn titka még működik, és a világi fenevad jelének viselői most megérik Isten haragját. A szentek fogsága véget ér a pápai fenevadra szabott 1260 évvel (606-1866), azonban az angyal már ezen időszak vége előtt repül. Ekképpen Prudden megnyugodott az egyre erősödő hívő véleményekben, akik szerint a jelképes angyal megkezdte repülését.

8. A PRÓFÉCIA CÉLJA ÉS HATÁSKÖRE – Meg kell elégednünk egy utolsó példával. Az 1815. szeptemberi szám egy alá nem írt szerkesztői cikket közölt „A jövődölés alkalmazása múltó eseményekre” címen. A próféciaértékét modellként háromféleképpen lehetett meghatározni: Céljuk volt **(1)** a hit megerősítése és támasz a szenvedésben, **(2)** az Isten szolgálatához való ragaszkodásunk és hűségünk elmélyítése, és **(3)** az Isten üzenete által megerősítve állandó védelem legyen a hitetlenség lázadásai ellen. A Szentírás bővelkedik jövődölésekkel, melyek eltávolítják a „fátylat a jövő elől” és kijelentik a jövődöl dolgokat. A legtöbb prófécia már beteljesedett. Mások megvalósulását még várjuk. Fő céljuk, hogy az emberek figyelmét Istenre és az Ő uralkodására irányítsák. „Az ókori történelem legnagyobb részét elfoglalta” a négy világhatalom Assíria, Perzsia, Macedónia és a Római Birodalom, és Dániel olyan világosan írja le azok keletkezését és összeomlását, hogy senki sem tudja őszintén elkerülni azok alkalmazását. És Isten kormányzása mindebben életbevágó fontosságú.

Minden korban láthattunk több prófécia beteljesedését. János **(140)** ott folytatja a beszámolót, ahol Dániel abbahagyta az ezer évnél, és ez a világ végéhez vezet bennünket. Ezeknek egy része „próféciai időrend”-ben eltart a kibocsátásától a világ végéig. Most is teljesednek be próféciaák a szemünk előtt, jelenti ki az író, és a történelem valóban „a próféciaák tükre”. Hangsúlyt ad annak a gondolatnak, hogy *akkor megértjük a próféciaakat, amikor azok beteljesedtek*, és óva int attól, hogy újból megkíséreljük ezeket a különleges próféciaakat a jövő eseményeire vonatkoztatni. A jelenkori eseményeket - teszi hozzá - hajlamosak vagyunk túlbecsülni, és teljes mértékben nem tudtuk megérteni, amíg be nem teljesedtek. Ismét óva int a világ gyors megtérítésének közkedvelt millenneumi várakozásától, és attól, hogy megpróbálják Napóleont beilleszteni a próféciaába.

Tehát a próféciák alkalmazásának arany fonala fut végig a század elején a *Connecticut Evangelical Magazine* (*Connecticut-i Evanéliukus Újság*) különféle kötetein. A papság nagy része ismét együttesen kezdte tanulmányozni a próféciákat. És a próféciák ilyen fokozott mértékben történő kutatása általában minden bizonnyal befolyásolta az emberek gondolkodásmódját.

II. A „Chritian Observer” fórum a próféciák megvitatására

A bostoni *Christian Observer* (*Keresztény Figyelő*) egyedülálló volt a maga nemében, mivel ez a Londonban ugyanilyen néven megjelenő havi lap amerikai kiadása volt, párhuzamosan jelenve meg az 1802. évi első kiadásától kezdve, folyamatosan nagyrészt cikkről-cikkre anélkül, hogy alkalmazkodna az amerikai érdeklődéshez.³ Az anglikán egyház lelkésze adta ki, és legelső kötetében sokat foglalkozott próféciákkal. Gyakran szolgált eszközül haladó nézetek bemutatására és egy támadó fórumot létesített a különböző szempontok szabad megvitatására. Bizonyos értelemben úttörő volt, széles körben tanulmányozták egész Új-Angliában és néhány más körzetben. A *Prófétai Hit* III. kötet 16. fejezete hosszan foglalkozik a londoni kiadás prófétikus fejtegetésével, és annak a Brit Andventi Ébredésre gyakorolt hatásával a **(141)** XIX. század elején. Itt most pontok szerint foglaljuk össze a fontosabb magyarázatokat és azoknak az amerikai gondolkodásra gyakorolt hatását.

1. TÖRÖKORSZÁG HELYZETE ÁLTALÁBAN ELFOGADOTT A PRÓFÉCIÁBAN – Az *Observer* cikkeit legtöbb esetben álneven és kezdőbetűkkel írták alá az angol magyarázók. Mégis volt egy széles körben olvasott amerikai kiadás. Egy korabeli író a 391 prófétikus év elvét hozza fel a Jelenések 9:15. hat trombitájának jelképes időszakára vonatkozóan, a török uralom idejeként.⁴ Egy másik cikkíró azt mondja, hogy ő a török birodalom végét várja, amint a Dániel 11:42-45 verseinek kijelentése alapján, a török betelepszik a dicsőséges szent hegyre Palesztinába, a tengerek között.⁵

2. AZ 1260 ÉV JUSTINIÁNUSTÓL A FRANCIA FORRADALOMIG TERJED – „Talib” (William Cunninghame) 1807-ben írásban azt állítja, hogy a pápai kis szarva 1260 éve már lejárt. Ezt Justiniástól a Francia Forradalomig határozza meg, és azután a 2300 évet a Dániel látomásának idejétől. Állítja, hogy Dániel 8. fejezet szarvának „nagyokat szóló szája” Róma, nem a mohamedánizmus, mivel a mohamedán hatalom nem vette el a „mindennapi áldozatot”. Az 1810. januári számban Cunninghame további érveket hoz fel, miszerint az 1260 év magától értetődően Justiniánussal kezdődik, amikor a kelet római császár elismerte, hogy a pápa az összes szent egyház feje.⁶

(142)

William Cuninghame skót értelmező és lakóhelye

Korabeli időben vagyonos személy volt (1813) az Óvilágban, amiről egy ilyen otthon is tanúskodott festői kapujával és kapus házikójával. (jobbra) William Cuninghame márvány szobra a Stewarton-i congregációs gyülekezetben, melynek ő volt a lelkipásztora. Az ő portréja függ a Landshaw-i presbiterianus gyülekezet parókiájának falán Ayreshire-ben, az ő ujjai mutattak rá a Jelenések könyvének fontosságára, amelyet hatásosan magyarázott.

3. A FRANCIA FORRADALOM ÉS A TÖRÖK TROMBITA IDŐSZAKA – Azután „Philo” azonosítja a Jelenések 11. fejezetének „földrengését” a francia forradalommal és a „város tized részét” Franciaországgal, és az ötödik és hatodik trombita időszakát 150 évvel, 612-től 762-ig, a 391 évvel 1281-1672.⁷

4. CUNINGHAME BIZONYÍTÉKOT KÖZÖL AZ 1260 ÉV KELTEZÉSÉRŐL – Áprilisban Cuninghame újabb okirati bizonyítékot kínál Justinianus alatt i.u. 533-ra, Phocas alatt i.u. 606-al szemben, az 1260 év kezdő dátumára vonatkozóan.⁸ És hasonlóképpen vitatta a 2300-as szám teljességének kérdését a Jeromos másolatok 2200-as és a nyomtatásban kapható Septuaginta 2400-as számával szemben.

Cuninghame később határozottan elfogadta a 2300 év i.e. 457 évben való kezdetét és ennek megfelelően i. u. 1843 évben való lejártát, melyet ezután következetesen meg is tartott. Ő volt Britannia vezető magyarázója, már akkor magyarázta a próféciaikat, amikor még csak laikus tag volt. És ily módon folytatta a jövendölések értelmezését **(143)** 22 éven keresztül a Kongregációs Egyház Stewarton-i (Skócia) lelkészeként. Az előbb említett példák mutatják a 2300 év magyarázatainak határozott jellegét, saját közösségeiben és nagyra becsülték azokat a helyi gyülekezetben.

5. J. A. B [ROWN] 1843-BAN FEJEZI BE A 2300 ÉVET – Azután, az 1810. novemberi számban „J.A.B.” (nyilván John Aquita Brown) először állítja határozottan Britanniában – és most újra kiadva Bostonban -, hogy *a 70 hét (vagy 490 év) és a 2300 év egy-időben kezdődött i.e. 457-ban Artaxerxes Jeruzsálem újjáépítésére és helyreállítására kiadott parancsával – a 490 év a keresztig terjed és a 2300 év 1843 – évben fejeződik be.*¹⁰ Úgy tűnik, hogy ez a gondolat és pontos számítás először jelent meg az Óvilágban és közel azonos az Egyesült Államokbeli William C. Davis által 1811. januárban,¹¹ a három hónappal később elfoglalt álláspont szerint, jóllehet Brown és Davis felfedezése nem volt ismert egymás előtt. Ez volt az a szikra, mely felgyújtotta az érdeklődés és megvitatás nagy lángját az Óvilágban, melyet párhuzamosan, de egymástól függetlenül egyaránt eleven és széleskörű vita követett itt az Újvilágban.

6. „C. E. S.” 1844-BEN FEJEZI BE A 391 ÉS A „2400” ÉVET – Következő, „C.E.S.” szerint mindkettő a Jel. 9:15. 391 éve és a Dán. 8:14 (Septuaginta sajtóhiba) állítólagos 2400 éve 1844-ben fejeződött be – az első 1453-tól 1844-ig terjed, és a második Kr.e.. 556-tól Kr.u.1844-ig bezárólag.¹² A változatosság kedvéért „Senior” a 391 éves időszakot 1299 és 1690 között keltezi.¹³ De a török időszak keltezése folyamatosan élénk megbeszélés tárgya lesz *A Keresztény Figyelőben* 1827-ban, 1828-ban és 1831-ben. Végül a „J.A.B.” megismétli előző álláspontját, ami Esdrás küldetésével kezdődik, de most határozottan 1844-ben fejezi azt be.¹⁴

(144) Csodálatos dolog ez korabeli időben, hogy egy folyóirat két azonos kiadással jelenik meg 3500 mérföldre (5600 km) külön egymástól, az Atlanti Óceán mindkét partján, de a jövődőlés ugyanazon megvitatását tárja az olvasója elé a földgömb mindkét oldalán – megmutatja, hogy milyen széleskörű volt az érdeklődés és mennyire hasonló a Dániel és a Jelenések könyve időszakainak, jelképeinek és prófétikus szakaszainak általános megértése az Ó- és Újvilágban. A próféciakutatás nem ismert földrajzi határokat. Ugyanazok a szempontok és prófétikus kérdések foglalkoztatták a különböző országok mindennapjait. És a 2300 éves időszakra helyezett új hangsúly, a 70 hét azonos kezdetével jelentőségteljes volt, mert mintegy mesterkulcs nyitja meg azok idő-megállapítását. Azonban egyszerűen csak növekedni kezdett a széleskörű nyugtalanság ezen kezdő időpont körül. Csak két ember – és csak ők voltak, akik vallották a francia forradalomról előzőleg kijelentett elveket –, a német Petri és az írországi Wood.¹⁵ De ez a fogalom szilárdan gyökeret vert, és hamarosan sokan írtak és tanítottak róla.

III. „Herald of Gospel Liberty” hangsúly ad a prófeciának

A harmadik folyóirat, amely állandóan a prófeciákkal foglalkozott, az *Evangéliumi szabadság hírnöke (Herald of Gospel Liberty)* volt. 1808-ban a New Hampshire-i Portsmouthban indította el ELIAS SMITH, a Christian Connection (Keresztény Kapcsolatok)¹⁶ nevű közösség egyik alapítója – az új-angliai oldal második lelkésze. Ezt a folyóiratot az embernek az Isten ajándékaként adott vallásszabadság megőrzésére szánták, éppúgy mint ahogy a világi sajtó támogatta a polgári szabadságot. Felölelte a prófétikus szempontokat is, hirdetve a Megváltó közelgő országának üzenetét. Az első szám első oldalán Smith kijelenti: „Egy vallásos újság csaknem új dolog a nap alatt; nem gondolom, hogy lett volna valaha ilyen kiadmány a világon”.¹⁷ Ez a vallásos folyóirat ritkaság számba ment azokban a korabeli években, rendkívüli népszerűséget **(145)** és befolyást kölcsönözve annak a kevés példánynak. A *Hírnök (Herald)* a prófeciákra helyezte hangsúlyt, és ez a tárgy rendkívül fontos volt az olvasók körében.

1. A MÁSODIK ADVENT LÁTHATÓ JELEI – A legközelebbi kiadásban egy állandó rovatot indított „Igehirdető” („*The Preacher*”) cím alatt, mely tömör prédikációt tartalmazott fontos témákról, gyakran prófeciákról. És valóban, az „Első prédikáció” Krisztus második eljövételének jeleiről szólt. Erről a felfoghatatlan eseményről mondja Smith „Az Ember Fiának eljövedele még nem történt meg; de a prófécia szerint (Luk. 21: 25-26.), az idő közel van.” A következő jelek felsorolásával folytatja – jelek a napban, holdban és a csillagokban, és a földön az emberek között, valamint a tengereken. Először a „Jelek a napban” írja le Smith, személyes ismeretére alapított egyszerű szavakkal, és felvet egy sajátos kérdés:

„Kétség kívül ez a napban valami rendkívüli dolgot jelent. Erre sokan emlékeznek. 1780-ban, a nap ezrek csodálatára elsötétedett, és azóta néhányszor valami ehhez hasonlót észleltek. Ha ez nem Krisztus második eljövételének jele, miért történtek meg éppen ebben az időben, amikor számos más, Krisztus által említett jelet észleltünk?”¹⁸

Tovább folytatja, és a következő rovatban leírja ezzel összefüggésben az ehhez elválaszthatatlanul kapcsolódott jelet a holdban a következő éjszaka, annak valós jelentőségével együtt:

„Másodszor. Ő (Krisztus) jeleket említ a holdban. Többen elmondták nekem, hogy a sötét nap utáni este rendkívüli sötétség volt, habár holdtölte volt. Ez látszott a második tanúbizonyságnak a nap elsötétedésével együtt. Mivel ez közvetlenül a nap elsötétedése után történt, félelmetes bizonyosság a világ előtt, hogy Isten Fiának eljövedele közel van.”¹⁹

2. VÁRTÁK A JELEKET A CSILLAGOKBAN – A következő égi jel megjelenése a jóslat szerint *hamar meglesz*. Ez a harmadik megállapítása:

„Krisztus jeleket említ a csillagokban. –Voltak-e már **(146)** hasonló jelek a csillagokban, azt nem tudom megállapítani; de még sok más jel van, *hamarosan azokat is várhatjuk.*”²⁰

Ez egy figyelemre méltó megjegyzés, mely szerint 1808-ban Smith előre látta amint „hamarosan” bekövetkezik, amit az emberek egész serege rövidesen azután hirdetni kezdett, mer az a valóságban be is teljesedett a példátlan meteor-záporban 1833. november 13-án. Ezt valóban látták mindenhol Észak-Amerika keleti részén, és még José de Rozas bíró is észlelte Mexicóban, és ez az író ott délen annak prófétikus jelentőségét hangsúlyozta.²¹ De itt Smith előre látta ezt az égi jelenséget, éppúgy mint ahogy Drue Cressener látta előre a pápaság elleni csapást „1800 körül”.²²

A *Hírnök* szerkesztője ezután a „jelek a földön az emberek közötti”jelről ír. A királyságok közötti zavarokról, háborúkról és a háborúk híreiről, és az embereknek ebből következő tanácstalanságáról, valamint az európai eseményeket ismertette. Ötödször, jelek a tengeren – nagy viharok és pusztítás – lesznek majd. De az evangélium, mint örömteli jel minden nemzet számára, amely utolsó a kinyilatkoztatás folyamán. Ezen jelekbe – Smith hite szerint – beleértendő a zsidóknak Kánaánba való visszatérése is.

3. A MÁSODIK ADVENTET KÍSÉRŐ KÖRÜLMÉNYEK – Miután beszámolt a második advent *jeleiről*, az író a második advent felé fordul, és tömören sorrendben összegzi a nagy nap félelmetes eseményeit:

„Ha Isten Fia eljövetelének ezek a jelei fontosak, mennyivel fontosabbnak kell lenni az Ő eljövetelének! Amikor Ő jön, elpusztítja a gonoszokat, eltöröl mindent, ami ellenkezik az igazságossággal, feltámasztja a halott szenteket; - átváltoztatja az élő szenteket, megalapítja az igazság országát a földön, és Isten ismeretével tölti meg; ezerévig uralkodik a földön; elkészíti azon események útját, amelyek a világ végén fognak megtörténni”²³

És ezt a szerkesztői magyarázatot 1808. július 24-én közvetlenül egy beszámoló követi „értekezés az idők jeleiről” **(147)** („Őrálló, meddig még az éjszaka?” szöveggel) címen, melyet Asa McFarland tartott a New Hampshire-i Concordban, aki az itt felvetett kérdésről egy nyilatkozatot és válaszokat is készített:

„Bár az emberiség általában lelki szendergésbe burkolózik, figyelmetlen az idők rendkívüli jeleivel szemben; mégis néhány drága lélek felébred és várja Izrael vigasztalását, és a szöveg szellemében kérdezik őrállójukat, hogy Őrálló, meddig még az éjszaka? Mikor kezdődik az egyház szabadulása és dicsőséges állapota? Mit mutatnak az idők jelei?”²⁴

4. A PRÓFÉCIA NÉGY VILÁGHATALMA – Évente számos cikk jelezte az egymást követő számokban a pápai elnyomásra, az üldözésre és a premilennarista felfogásra vonatkozó jövendöléseket. Például 1811. február 1-én egy vita jelenik meg a „*papi tekintélyt bitorló*” hétfejű „sarkányról”, aki örökké

Krisztus és a szentek ellen hadakozik. A Jelenések 13. első fenevada „*a papi tekintély bitorlása az apostoli korszak után*” a hétszeres hitehagyás jelképe. A második fenevad egy-személyben uralkodik a papi hatalmon, és Smith arra utal, hogy a jelkép magába foglalja a protestáns szektarianizmust.²⁵ Ez érdekes jelenség, mert a második fenevad mindinkább a tanulmányozás és megbeszélés tárgyává válik. 1813 októberében a sorozat 3. és 4. számában „Fontos felfedezés”-nek nevezte, hogy a prófécia négy világhatalma – Babilónia, Perzsia, Görögország és Róma – a Dániel 2. nagy érc szobrának négy része, párhuzamosan a Dániel 7. tengerből feljövő négy fenevadjával van jelképezve. A november 5-i számban fejtegette, hogy Krisztus „kő” országa, Krisztus napjai óta növekedett a földön. A leírást ezekkel a szavakkal zárja:

„Az Isten és a Bárány ellenségei számára borzalmas lesz az a mód, ahogyan a kő szétzúzza az állóképet, és nagy hegygé növekszik és betölti az egész földet a Dániel 7. fejezetben leírtak szerint. Nincs messze az a nap, amikor ezek a dicsőséges és borzalmas dolgok megtörténnek, az igazak örömeire és mindazok megtévesztésére, akik ezen ország ellenségei. Áldottak mindazok, akik Belé helyezik bizalmukat. Ámen.”²⁶

(148) 5. AZ 1260 NAP-ÉV KB. LETELT – Ugyanezen számban „Elihu” egy cikkben úgy nyilatkozik, hogy amint a zsidók elmulasztották megérteni a Messiás első adventjének jövendöléseit, ugyanúgy sok elismert vallástudós annak ellenére, hogy dicsekednek a bibliaismeretükkel, nem ismerik fel a második advent idejét. Azután egy Napóleonról szóló vitasorozat következik, melyek közül az egyik határozottan állítja, hogy a pápai hatalom 1260 éves korszaka befejeződött. Tehát:

„Kivéve, ha egyetértünk néhányukkal az utóbbi időben, hogy a római egyház véres vallási üldözése, melynek eltörléséért bírálják a francia nemzetet, a Krisztus igaz vallása, azt a következtetést kell levonnunk, hogy az 1260 év kb. lejárt.”²⁷

Azután megjegyezte, hogy a tíz szarv-királyság Napóleon vezetése alatt a jelképes „paráznát” számúzi, és hangsúlyozta azt a tényt, hogy Isten ítélete már megtörtént.

6. A PÁPA VESZI ÁT AZ URALKODÁST A FELOSZTOTT EURÓPÁBAN – Korábban az „Igehirdető” a 37. cikkében kihangsúlyozta, hogy a Dániel 7. fejezet negyedik fenevada, amelyik Róma, ugyan az a hét fejével és tíz szarvával mint János „fenevada” a Jelenések könyvében. A hét fej Róma hét egymás után következő kormányformája – királyság, konzulátus, tribunus, diktatórium, decemvirátus, császárság és pápaság. A tíz szarv a tíz királyság, amelyekre Róma felosztott – olyan nemzetek, mint mostani ismereteink szerint Franciaország és Anglia, amikor a pápa, mint „Krisztus földi helytartója” átvette a lelki és a világi uralmat Rómától. De a fenevad most (1812) minden egyes fején sebet kapott. A „parázna nő”, aki a Jelenések 17. jelképes

fenevadán lovagol, a római papi kormánysszervezet, amely irányítja a fenevadat. A parázna nő öltözéke jelképezi a pápák, bíborosok, a papság és „minden felekezet” kihívó megjelenését. Ő a nagy Babilon, minden egyház anyja, aki meg akarja „nyergelni a kormányokat”. Arany kelyhe telve van tisztátalanságokkal – téves hitvallások, pompás **(149)** szertartások és hamis tanok, amelyeknek az emberiséget alávetette.²⁸

7. FÉLELMETES ESEMÉNYEK ELŐZIK MEG AZ ORSZÁG MEGALAPÍTÁSÁT – A félelmetes záró események közelsége, melyet a török birodalom bukása és a zsidók visszatérése vázolt fel, megelőzi a szentek földi birodalmát, hangsúlyozta a „Fontos fölfedezések” 6. száma. Mielőtt Krisztus átvénné az országot, „a legfélelmetesebb dolgok történnek majd, mivel mindent, ami annak az országnak az útjában áll, el kell mozdítani.” Smith ezután ezt az ünnepélyes jövendölést mondja:

„A világban jelenlévő zűrzavar a szomorúság kezdete mindazok számára, akik szemben állnak „Isten országával”; és okunk van azt hinni, hogy a nemzetek közötti jelenlegi megrázkódtatás soha sem fog megszűnni addig, míg mindent félre nem rázott az útból, és csak azok a dolgok, melyeket nem lehet megrázni, maradhatnak meg.”²⁹

8. A PÁPASÁG A POGÁNYSÁG „KÉPMÁSA” – Egy későbbi kiadás a „fenevad képmását” fejtegeti. A pogány Rómát és annak pápai mását állítja szembe az igaz keresztény egyházzal. Például: a római császár volt a Pontifex Maximus, istenként tisztelve földre borultak a lába előtt, bíborba öltözött hercegek szolgálták őt. Hasonlóan a pápa Pontifex Maximus, istenként tisztelik, és a lábához borulnak, ugyancsak bíborba öltözött kardinálisok segítik őt. Ezzel ellentétben az egyháznak Krisztus a főpapja, a rend és az imádás szerzője; és mint Isten Fiát, Őt illeti a tisztelet.³⁰

A pogány Rómában, Jupiter főisten mellett kisebb istenségek is léteztek – beleértve a mennyek királynőjét, Saturnus-t, Marst, Vénusz-t és másokat – melyeket különleges templomokban imádtak. Hasonlóképpen a római egyházban Isten mellett voltak kisebb istenségek is – az ég királynője és a szentek – akiknek oltárokra állítottak és képmásokat szenteltek. Azután szintén, mint Rómában voltak templomok Jupiternek, és a különböző isteneknek voltak templomai, beleértve az ég királynőjét és az Isten anyját – és egy központi hely az összes istennek, akiket keleten imádtak – ugyanúgy **(150)** a katolikus egyházban ezeket a pogány templomokat és képmásokat egyszerűen csak átépítették és a saját isteneiknek szentelték, csak új névvel, és új templomokat építettek és kelet felé fordulva imádkoztak.³¹

9. AZ ÚJ-ANGLIAI PAPSÁG ÁLTALÁNOS BIZONYSÁGTÉTELE - Végül a *Hírnök* 1815. május 26-án egy felhívást intéz „az egyházhoz és Amerika népéhez”. Az

előző uralkodó új-angliai papságnak a pápai antikrisztusról alkotott véleményét ezekkel a szavakkal foglalja össze:

„Sok éven át, az *új-angliai papság*, köztük különösen a legtanultabbak prédikációikban és cikkeikben azzal foglalkoztak, hogy leírják a népnek mi a jelentése az Antikrisztus szó nak, a titok a nagy Babilon, a nagy parázna, aki a sok vízen ül, a hétfejű fenevad, aminek tíz szarva van, a bűn embere, stb. – szavak, melyeket az Újszövetségben jegyeztek fel. Mindezeket a pápára és a római papságra alkalmazták. Nem haboztak a pápát Antikrisztusnak, Babilon vörös paráznájának nevezni, mely telve van utálatossággal. Világosan bebizonyították, hogy ő volt a Jelenésekben említett fenevad; aki megittatta a világot a tisztátalanságaival; és az ő hét feje volt az a hét halom, melyen Róma elterült; hogy tíz szarva a tíz korlátlan hatalmú neo-katolikus királyság Európában; és hogy színe skarlátpiros a szentek kiontott véréből. Imáikban a bűn emberén való bosszúra hívták fel az Urat; és imáikban állították, hogy a katolicizmus bálványimádó, istenkáromló és ördögi, és természetes következménye millió és millió drága lélek kárhozata. Ezek tények, melyeket nem lehet letagadni.”³²

Az idősebb olvasók mind emlékezhettek ezekre, és Smith emlékezteti őket.

„A lakosság nagyobb része Új-Angliában most 40-70 év között van, emlékezhetnek gyermekkorukból, hogy a nyilvános imaházakban, melyeket látogattak ezeket a dolgokat tanították, és ezért imádkoztak a lelkészek.”³³

És most – mondja a *Hírnök* – hogy csapást mértek a franciák a nagy hamis rendszerre, - amit „Napóleon és emberei megtettek három év alatt, amiért ők több mint 300 évig imádkoztak” – sok protestáns pap **(151)** furcsán megfordult és Napóleont Antikrisztusnak, Babilon paráznájának, fenevadnak és a bűn emberének kezdte nevezni. És később, amikor a régi pápai rendet visszaállították, úgy látszott, hogy örülnek, amiért a „tiszteletreméltó intézmény”-t helyreállították. Smith alaposan megszid mindenkit az ilyen hátraarcért és a lelki felfogás visszaeséséért.

10. SMITH KÉSŐBBI FOLYÓIRATAI A PRÓFÉCIÁT TÁRGYALJÁK – A *Hajnal Csillag* (*The Morning Star*), melyet Bostonban adott ki (1827-1829) még visszhangzott Smith próféciaakra tett nyomatékos kijelentéseitől. Például: „Az Igehirdető” egy sorozatot indított, melyben hosszan tárgyalja a Jelenés 13. „fenevadát” Rómát, mely azonos a Dániel 7. negyedik fenevadával; és Babilont a Jelenések 17. titokzatos asszonyát, mint aki „Rómát ábrázolja püspökeinek uralma alatt”.³⁴ Később Smith újra nyomtatja a Keresztény Hírnök egyik cikkét, amely átható hangon hív ki Babilonból, melyet nemcsak Rómára terjesztett ki, hanem beleérti az „ortodox”-ok közötti zavaros állapotot is.³⁵

Összegzésül annyit mondhatunk, hogy a próféciaírók kialakult nézet meghatározó helyet foglalt el meglepően sok vallási és világi vezető írásában,

gondolkodásában és prédikálásában, amint hamarosan részletesen láthatjuk. Arra volt hivatva ennek a magyarázó csoportnak a hangja, hogy növekedjen és ezek a korabeli folyóiratok döntő befolyást gyakoroljanak ebben az irányban.

IV. Még az újságok is bekapcsolódnak a széleskörű fejtegetésbe

Elias Smith első két „könyve” a *Lelkész Tükre (Clergymen's Looking Glass)* II. kötet³⁶ a *New Hampshire-i Hivatalos lapban (New Hampshire Gazette)* (Portsmouth) jelent meg 1803-ban. Valójában maga az a tény jelentős, hogy egy újság 1803-ban cikksorozatot közöl az „Antikrisztus könyvéről”, mely jövődőlésen alapul és fejezet és vers formájában íródott, bibliai stílusban. Ez a politikai gúnyiratként felhasznált antikrisztusi téma igazolja, hogy milyen széles körben volt elterjedt és elfogadott az a hit, miszerint a pápaság az előre megjövendölt hatalom, és hogy a prófécia szerint a francia forradalom súlyosan megsebesítette. És így nemcsak könyvek, röpiratok, kiadott jegyzetek és időnként cikkek jelentek meg, hanem még az újságok hasábjai is a próféciamagyarázatok hullámának eszközei lettek, mely terjedni kezdett az egész országban.

JEGYZETEK

1. Ludlum, az idézett műben 41-43. o.
2. *Cunnecticut Envaglical Magazine*, 1809. július, 267. o.
3. Clifford P. Moorhouse, „Az epizkopális egyház könyvnyomtatásának eredete a gyarmati időktől 1940-ig”, *Historical Magazine of the Protestant Episcopal Church*, 1942. szeptember, 206. o.
4. *Christian Observer*, 1802, december, 763. o.
5. *I. m.* 1804, január, 11, 12. o.
6. *I. m.* 1807. november és december, 701-705, 774-777. o; 1808, április, 209-211; 1810, január, 26, 17. o. Cunnighame-ről lásd: *Prophetic Faith* III. kötet 364-364. o.
7. Lainshaw-i WILLIAM CUNNINGHAME (1775-1849), akinek tanulmányai Skóciában, az Utrechti Egyetemen fejeződtek be, és egy ideig a Bengáliai Közszolgálatban dolgozott. Mikor Indiában találkozott William Carey-vel, mélyen a befolyása alatt volt. 1804-ben visszatért Skóciába, ahol egy ideig „tudományos mezőgazdasággal” foglalkozott. Először egy „betanult laikus” és a Lainshaw-i presbiteriánus plébániatemplom tagja volt. De 1827-ben ő alapította és a lelkesze is lett a Stewarton közeli tágas kongregacionalista gyülekezetnek, ahol 22 évig szolgált. Kényelmes birtoka és rezidenciája a Lainshaw House, Stewartonban van. A legenda szerint a Stewartoni tmlomban egy márvány mellszobor van, és egy olajfestmény függ a kongregacionalista paplak falán. Huszonkét próféciaáról szóló könyve először 1810-ben, utoljára pedig 1847-ben jelent meg.
8. *I. m.* 1810. március 133, 137. o.
9. *I. m.* 1810. április 195. o.
10. *I. m.* 1810. október 600. o.

11. *I. m.* 1810. november 668-670. o.
12. Lásd: 212-220. o.
13. *I. m.* 1818. június, 351-354. o. A 2400 téves szövegváltozatról lásd *Prophetic Faith* I. kötet 176-180. o.
14. *I. m.* 1826. november 654, 655. o.
15. *I. m.* 1828. július 415. o. Brown már az 1823-ban kiadott könyvében az 1843 helyett 1844-t állította. Lásd: *Prophetic Faith* III. kötet 404, 405. o.
16. Lásd: *Prophetic Faith* II. kötet 713-722. o.
17. Lásd a 31. oldalt. Smith negyedéves ciklusokkal indította el szerkesztői pályafutását. *The Christian's Magazine* (1805-07); *The Herald of Gospel Liberty* (szerkesztő, 1808-1817). A következőt ő szerkesztette *The Herald of Life and Immortality* (1819-1820), és végül 1827-29, *The Morning Star*, and *City Watchman*, akárcsak *The Herald of Gospel Liberty*.
18. *Herald of Gospel Liberty*, 1808. szeptember 1. 1. o. Kéthetente jelent meg, komoly szerkesztésű tartalommal és határozottan tükrözte Smith nézeteit. Elias Smithről lásd: 179. o.
19. *I. m.* 1808. szeptember 15. 6. o. Samuel Gatchel és Joshua Spalding jegyezte fel korábban ezt a jelenséget, amint az előfordult, Edmund Marsh 1762-ben várta. Lásd: *Prophetic Faith*, III. kötet 202, 212, 233. o.
20. *I. m.*
21. *I. m.*
22. De Rozas-ról lásd: 301-311. o.
23. Lásd: *Prophetic Faith* II. kötet 591-596. o.
24. *Herald of Gospel Liberty*, 1808. szeptember 15. 6. o.
25. *I. m.* 7. o.
26. *I. m.* 1811. február 1. 254. o.
27. *I. m.* 1813. november 26. 546. o.
28. *I. m.* Egy lábjegyzet olvasható, „A kommentátorok véleménye szerint általában egy napot egy évnek számítanak.”
29. *I. m.* 1812. november 13. 438, 439. o.
30. *I. m.* 1813. december 24. 553. o.
31. *I. m.* 1814. december 9. 649. o.
32. *I. m.* 549. 550. o.
33. *I. m.* 1815. május 26. 685. o.
34. *I. m.*
35. *The Morning Star*, 1827. augusztus, 50, 51. o.
36. *I. m.* 1828. február, 208-211. o.
37. Lásd: 180. o.